

A gyermekkönyvhétről, általában

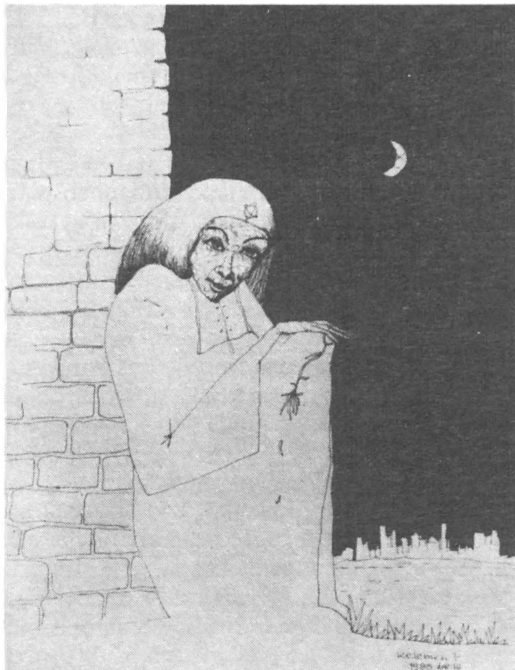
A könyvtárak számára a gyermekkönyvhét szeptember elején kezdődik. Csatlakozva a *Könyvtáros* 1987/3. számában megjelent írókhoz, a továbbiakban a Csongrád megyei módszerek, tapasztalatok alapján kíséreljük meg a gyermekkönyvhetet bemutatni.

A Somogyi Könyvtár, elsősorban megyei módszertani osztályán keresztül koordináló szerepet tölt be ilyenkor, többféle értelemben is. Középpontban az író-olvasó találkozók szervezése áll. A megye könyvtárai ide fordulhatnak kívánságaikkal, kéréseikkel, kérdéseikkel meghívandó írókra, megjelent művekre vonatkozóan, s élnek is ezzel a lehetőséggel. Munkatársaink figyelemmel kísérik más megyék tapasztalatait, nem mulasztanak el egyetlen

alkalmat sem, hogy író-olvasó találkozók sikereiről, gondjairól tájékozódjanak, így tudnak ajánlani olyan írókat, akik szívesen vállalnak találkozót, noha Csongrád megyében még nem fedeztük fel őket. Mi tagadás, ilyen esetekben némely könyvtárak fenntartással fogadják a javaslatokat. Félnek a számukra kevésbé ismert vendégektől. A kellemes csalódás után viszont futótűzként terjed a hír könyvtárosaink körében, hogy X. Y.-t érdemes meghívni, a vele való beszélgetés érdekes, informatív stb... A következő alkalommal már a sok meghívás kielégítése okoz gondot. Szeptember végére rendszerint összeáll az írók névsora: kiket és hová várnak a könyvtárak és olvasóik. Sajnos általában későn szerzünk tudomást a gyermekkönyvhéten megjelenő könyvekről, így a találkozók nem mindig kötődnek frissen megjelent művekhez. Ámbár ilyenkor is fennáll a veszély, hogy a könyv nem érkezik időben a boltokba (mint legutóbb *Berkes Péter Fűre lépni veszélyes* című regénye).

Ezután elindulnak a felkérő levelek. Izgatottan várjuk a válaszokat: igen vagy nem? Kedvező esetben az időpontok egyeztetése következik, ami egyre bonyolultabb feladat. A tanórák védelme miatt mind nehezebb délelőtti időpontot találni, márpedig nem ritka, hogy egy napon négy helyszínen is szerepeltetünk egy író, legjobb meggyőződésünk ellenére. Szemérmesek vagyunk, az anyagiakról ritkán esik szó, pedig a tiszteletdíjak, szállodaszámlák, útiköltségek előteremtése év végén a szokásosnál is nehezebb. Igény mindig több volna, mint lehetőség, ezért kényszerülünk rá, hogy a meghívott vendéget minél több helyen szerepeltessük. Nem biztos, hogy ezzel jó ügyet szolgálunk! Minden évben elhatározzuk, hogy keményen ellenállunk a külső nyomásnak, sajnos, nem mindig sikerrel.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekolvasók kezébe időben színes, könnyen áttekinthető

röplap-bibliográfia kerüljön. Ezek készítését minden évben a Somogyi Könyvtár végzi.

A könyvhét előkészítő szakaszát az elkerülhetetlen programváltozások jellemzik, ezért a meghívót a lehetséges legutolsó pillanatban adjuk nyomdába, hogy a véglegesnek remélt változatot tükrözze. Az említett pénzühiányból pedig a könyvtárosok erényt kovácsolnak. Ha író nem tudnak meghívni, felkérnek olyan helyi előadókat, együtteseket, akik lelkesedésből, irodalomszeretetből, esetleg nagyon jelképes tiszteletdíj ellenében élményt adó, színvonalas előadást, foglalkozást, műsort tudnak tartani. Az ilyen események központjában is mindig a könyv áll!

Néhány tapasztalat 1986-ból

Nem mentes izgalmaktól a gyermekkönyvhét sem. Ugyan mi ad erre okot, ha mindent előre elterveztünk, megszerveztünk, mindenki tudja a feladatát? Nos, az, hogy szeretnénk minél jobban végezni dolgunkat, ezért nem közömbös, hogy az előre nem látott okok hogyan befolyásolják munkánkat. Képzeliük magunkat az író-olvasó találkozót szervező könyvtáros helyébe. A vendégvadás mindig feszültségekkel jár. Ha a könyvtáros nem ismeri az író szokásait, könnyen kínos helyzetbe kerülhet. Van, aki könnyekig meghatódik, ha műveiből részleteket mutatnak be a gyerekek, mások ezért bosszankodnak. Görcs áll a könyvtáros gyomrába, lesz-e közönsége: a gyerekek megjelenését is oly sok tényező akadályozhatja! Vajon oda tud-e érni időben az az író, akinek mondjuk 9 órákor Szegeden, 11-kor Makón van találkozója. Elég egy defekt, műszaki hiba, hosszabb sorompó, és már „úszik” a program. Milyen lesz a közönség? Ha iskolából szervezett csoport vagy osztály jön, kellően ráhangolta-e a pedagógus a találkozóra őket? Ha „spontán”, meghívók alapján várjuk a gyerekeket, akkor az utolsó percig bizonytalan, vajon eljönnek-e, akiket hívtunk, vártunk.

Az 1986-os gyermekkönyvhét sikeres volt Csongrád megyében. Hét íróvendégünk volt: *Ágai Ágnes, Békés Pál, Berkes Péter, Horgas Béla, Levendél Júlia, Marék Veronika, Nemere István*, továbbá előadóművészek: *Kisvárdai Antal, Kovács Attila, Rakovics István, Bicskey Károly* pantomim művész, *Balogh István* csillagász. Fellépett a *Mindenes* együttes és a *Tracsika*-duó. A központilag szervezett harminc-

hét programból mindössze egy maradt el! Szerencsére a hókadályok később keletkeztek, nem úgy, mint néhány éve, amikor emiatt minden terv felborult.

Vendégeink derekasan állták a sarat, pedig némelykor három-négy találkozón kellett szerepelniök naponta, a megye különböző pontjain. Kiemelkedően sikeresek, látványosak, szórakoztatóak és emlékezetesek voltak *Marék Veronika* találkozói. A Somogyi Könyvtár gyermekkönyvtárában olyan nagy volt az érdeklődés, hogy a gyerekek leültetése is gondot okozott. Lám, a könyvtárosoknak semmi nem jó! Valóban: létezik egy optimális létszám, amely alatt érdektelennek tűnik egy rendezvény, felette pedig közvetlen, kötetlen hangulata kerül veszélybe. Egy más alkalommal olyan érzésünk volt, hogy mi felnőttek jobban lelkesedtünk a szervezés alatt, mint a gyerekek, akiket hívtunk. Szerencsére a találkozó után mégis azt nyilatkozták: de jó, hogy eljöttünk! Ugyanaz ismétlődik meg, mint az előkészítés idején a könyvtárosok között: úgy látszik, a gyerekek is szeretnek biztosra menni! *Nemere István* nevére özönlének a könyvtárba, *Berkes Péter* nem győz a kérdésekre válaszolni. Nehéz a találkozót befejezni! Talán éppen az a legszebb az egészben, hogy minden találkozás más és más. Kellemesnek várt alkalom is szolgálhat kínos meglepetésekkel. Volt már arra is példa, hogy a fogadó könyvtáros viselkedett sután, kifogásolni valóan: felkészületlenül várta az írókat, akit éppen ő maga kért!

Szóljunk még talán azokról az alkalmakról, amelyek nagy, ismert nevek nélkül, lelkes könyvtárosok jóvoltából jönnek létre. Több helyen megvalósították, így a Somogyi Könyvtár nagyobb fiókkönyvtáraiban is, hogy a gyermekkönyvhét idején mindennap olyan programmal, programokkal várják a gyerekeket, amelyeket széles körben propagálnak, időben meghirdetnek. Választási lehetősége van a gyerekeknek, hogy mesét akar hallgatni, vetélkedni támad kedve vagy irodalmi műsor részesevé válni, csillagokkal ismerkedni, katalógusban böngészni, origamit, azaz japán papírfigurákat hajtogatni, esetleg előadást hallgatni. Nemcsak a forma, a tematika is változatos. Ízelítőnek néhány: téli népszokások felelevenítése, a „fáraók birodalma”, a Halley-üstökös, Téli-ünnepség, zenés, rajzos irodalomóra, képzőművészeti foglalkozás, a teremtszítészok megismerése, Benedek Elek munkássága, az Ezeregyéjszaka meséi, a kőtábláktól a rotációs gépig, a mélység meghódítása stb. A nyílt

hét valamely napján, ha keres, talál magának megfelelő programot a gyerek. Tapasztalatunk szerint látogatottak is a nyílt hetet hirdető könyvtárak.

Az örömeiket és gondokat próbáltam csokorba szedni, s nemcsak a legutóbbi gyermekkönyvhét tapasztalatai alapján. Önkéntelenül adódik a kérdés, kell-e csinálni, érdemes-e csinálni? Megkérdeztem azokat, akik ebből a munkából oroszlánrészt vállaltak, s valamenynyien igent mondtak. Igazat adok nekik. Sokszor elmondjuk, milyen fontos eleme a könyvtári munkának a *public relations*, azaz a közönségkapcsolatok ébren tartása. A fejtett könyv-

tárüggyel rendelkező országokban mindenhol élnek a közművelődési tevékenység e formáival. A jó bornak nem kell cégér, tartja a közmondás. Pedig kell! A személyes kapcsolatok kiépítése, ezek állandó ápolása, a kedvező könyvtárkép kialakítása a gyermekekben, egy életre szólóan meghatározó lehet! A jól előkészített és lebonyolított gyermekkönyvhét idején beszélnek rólunk, mikrokörnyezetünkben a figyelem középpontjába kerülünk, s erről nem szabad lemondanunk semmiképpen.

Lippainé Fekete Ilona
a szegedi Somogyi Könyvtár
igazgatóhelyettese

Művészi könyvkötések régen és ma

Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban

Az 1986. december 15-én megnyílt kiállítás (alcíme: *Elmúlt korok szép kötéseiből és Szirmai János könyvkötőművész |Hollandia| modern alkotásaiból*) – nyitvatartásának két hónapja alatt sok látogató és szakmabeli vált hívévé a régi és a modern művészi könyvkötéseknek. Azt azonban viszonylag kevesen tudhatták közülük, hogy hazai közönségünk 1882 óta nem láthatott térben és időben ily széles körű kötés-, illetve stílustörténeti bemutatót.

Az 1882-es kiállítást megörökítő *Könyvkiállítási emlék* című munkában *Ráth György* (az Iparművészeti Múzeum akkori vezetője) így indokolta a kiállítás témaválasztását: „A választás a könyvnyomtatásra és könyvkötésre, mint oly iparágakra esett, melyeknek ízlésnemesítő befolyása, s közgazdasági jelentősége a közművelődés terjedésével nőttön-nő. A könyv ma az életszükségletek közé tartozik: a szellemi kincsek becsülésének arányában pedig terjed a vágy azokat díszes alakban és keretben bírni.”

A mostani kiállítás láttán elmondhatjuk, hogy a százéves megfogalmazás nemhogy nem vesztett időszerűségéből, hanem – ha lehet – ma még inkább érvényes, s tartalmában ezt

juttatta kifejezésre mind *Rozsondai Marianne*, mind *Szirmai János*.

A kötés kiállítás két részből tevődött össze. Az első két teremben régi korok szép kötéseit láthattuk, összesen 135-öt. E történeti rész anyagát *Rozsondai Marianne*, az MTA könyvtárának főmunkatársa – aki csaknem két évtizede foglalkozik kötéskutatással – válogatta össze tizenegy közgyűjteményből.

A harmadik teremben *Szirmai János* mutatta be 50 művészi kötését. A Hollandiában élő orvosprofesszor 1971 óta készít művészi köteteket. Célja – mint a kiállítást bemutató könyvükben a szerzők meg is fogalmazzák –, hogy „...tizenöt év termésén bemutassa az új értelmezésű, magasabb igényű művészi könyvkötést, és próbáljon így ízlést formálni és az újnak közönséget toborozni”.

A történeti és a jelenkori kötések egyidejű bemutatása mind az 1882-es, mind a mostani kiállításnál rendező elv volt. Sajnos, a mai helyzetről is elmondhatjuk, amit *Ráth György* annak idején kifejtett: „A jelenkori hazai könyvkötészetet illetőleg... különösen czélunk volt: a kiállítás útján sekentőleg hatni” és – ezt